DIN NOU DESPRE PREDICATIVITATEA MODURILOR NEPREDICATIVE ÎN GRAMATICA ROMÂNEASCĂ. PERSPECTIVE MONOGRAFICE ŞI ATITUDINI INTERPRETATIVE

Constantin-Ioan MLADIN
Universitatea „1 Decembrie 1918" din Alba Iulia, România

Abstract

The paper reanalyzes the predicativity of "non predicative" moods in (pre)modern Romanian grammar. The author presents the advantages and the inconveniences of different interpretative attitudes expressed in time in a critical perspective and render his own points of view on this subject.

§ 1. Gramatica românească tradiţională, implicit şi cea şcolară, limitează capacitatea verbelor de a constitui predicatul unui enunţ la situaţia în care acestea se află la unul dintre modurile personale, numite, tocmai de aceea, şi moduri predicative. Lucrări de lingvistică românească recente şi mai puţin recente reevaluează sistematic acest aspect, însă rezultatele lor, destul de divergente, de altfel, reuşesc arareori să influenţeze semnificativ perspectiva deja încetăţenită în conştiinţa noastră lingvistică. Este de menţionat şi faptul că recunoaşterea sau nerecunoaşterea caracterului predicativ al modurilor tradiţional considerate nepredicative nu are numai repercusiuni în interpretarea modalităţilor morfologice de actualizare a predicatului însuşi, ci antrenează diferenţe majore în stabilirea inventarului de unităţi sintactice (la nivel intrapropoziţional şi frastic)[1].

Articolul de faţă îşi propune să readucă în discuţie, într-o formă succintă, diferitele atitudini exprimate de lingviştii români cu privire la acest aspect, înclinând, în final, pentru acceptarea posibilităţii de realizare a predicaţiei şi în cazul verbelor aflate la modurile „nepredicative" (cu anumite restricţii).

§ 2. Convenţia din gramatica românească mai veche admite în poziţie de predicat doar verbele aflate la moduri personale (moduri predicative, numite şi **moduri finite**). Astfel, predicatul verbal trebuie să fie exprimat printr-un verb la un mod personal[2], adică printr-un verb predicativ la un mod predicativ sau, cu un termen în uz în perioada de început a gramaticii româneşti moderne, într-o

[1] Pentru efectele produse de aceste diferenţe de interpretare, vezi MLADIN 2004.
[2] *GRAMATICA* 1950, p. 136.

BDD-A23816 © 2005 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 07:11:14 UTC)

formă **finită**[3]. Acest criteriu este uneori insuficient lămurit, considerându-se că: **(1)** predicatul este „exprimat printr-un verb numit **verbul predicativ**”[4]; **(2)** predicatul este format „numai din diferitele forme [?] ale verbului care exprimă predicatul”[5]; **(3)** predicatul este format „numai din verbul care-l exprimă”[6].

H. Tiktin[7] este mai flexibil, acceptând şi modurile nepredicative ca predicat verbal sau nominal (verb copulativ): „Indiferent de tipul predicatului, [verbul] trebuie să stea la unul din cele patru moduri propriu-zise (sau personale). Totuşi, în propoziţiile dependente se aplică câteodată şi numele verbale în funcţiunea de verb al predicatului” (*Până **a nu se risipi norii**, aerul nu se va încălzi* – infinitiv; *În anul 1520, **murind** Selim, urmaşul său Soliman îndată ridică armele...* – gerunziu)[8].

Exprimată fragmentar şi inconsecvent, poziţia adoptată de *Gramatica Academiei* se dovedeşte a fi ineficientă în soluţionarea problemei discutate. Tratatul admite natura duplicitară (adică şi verbală) pe care o au modurile nepredicative şi acceptă că acestea sunt în măsură să îndeplinească şi funcţii sintactice specifice verbului[9], dar sfârşeşte invariabil prin a ilustra acest fapt cu posibilitatea verbelor aflate la respectivele moduri de a accepta determinări / compliniri specifice verbului (complement direct, indirect şi circumstanţial), nemaiamintind deci de funcţiile sintactice asumabile în calitate de verb.

Ieşirea din impas se face printr-un subterfugiu, anume admiterea **construcţiilor absolute** – structuri formate din cel puţin două cuvinte autonome aflate în relaţie de subordonare, izolate de restul enunţului şi având valoare circumstanţială, organizate în jurul unui participiu, gerunziu sau infinitiv, grupând forma verbală nepersonală şi toţi determinanţii acesteia. Începând cu *Gramatica Academiei*[10], prin convenţie generală sunt acceptate în această clasă numai construcţiile în care

[3] POPOVICI 1921, p. 162-163.
Observaţia are în vedere un fapt de morfologie. Ea merită totuşi a fi făcută pentru a se arăta că, în ceea ce priveşte continuitatea / discontinuitatea terminologică, nici în acest compartiment al gramaticii lucrurile nu stau diferit, faţă de sintaxă. Sintagma terminologică **verb finit** a fost abandonată după apariţia *Gramaticii Academiei* care impune termenii **verb predicativ** şi **mod predicativ**. În lucrări ulterioare *Gramaticii Academiei*, se mai păstrează totuşi şi vechiul termen, în prelungirea tradiţiei terminologice româneşti şi sub influenţa gramaticilor străine, îndeosebi a celei franceze. Pentru referinţe, vezi MLADIN 2003, p. 245.
[4] POPOVICI 1921, p. 156.
[5] *Idem*, p. 224.
[6] TRANCU-IAŞI – DINU 1938, p. 224.
[7] TIKTIN 1945, p. 157.
[8] La fel, PUŞCARIU 1897, p. 126, 127.
[9] Gerunziul şi infinitivul „au o situaţie intermediară în cea ce priveşte caracterul personal, prin faptul că uneori au posibilitatea de a exprima categoriile persoanei şi numărului cu ajutorul subiectului sau al pronumelui reflexiv ” [*GRAMATICA ACADEMIEI* 1966, I, p. 216]; infinitivul este un mod „ţine prin natura lui şi de verb şi de substantiv, putând avea funcţiuni sintactice specifice fiecăreia dintre aceste două categorii” [*idem*, p. 224]; participiu „ţine prin natura lui de verb şi de adjectiv, având trăsături specifice fiecăreia din aceste categorii” [*idem*, p. 228]; supinul se comportă „ca un infinitiv lung, deci ca un substantiv verbal, dar şi ca un verb” [*idem*, p. 233].
[10] *GRAMATICA ACADEMIEI* 1966, II, p. 82: „Construcţiile absolute sunt construcţii circumstanţiale participiale, gerunziale şi infinitivale care sunt izolate şi au o structură complexă, cu un subiect al lor diferit de subiectul propoziţiei din care formal fac parte. ”.

BDD-A23816 © 2005 Editura Universităţii „Petru Maior”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 07:11:14 UTC)

subiectul propriu al verbului aflat la mod nepredicativ[11] este diferit de subiectul verbului predicat. Exemplele din diverse lucrări, care ilustrează categoria, contrazic frecvent însă această restricție[12]. În mod explicit[13], de altfel, prezența sau absența unui subiect propriu al verbului la mod nepredicativ nici nu mai este considerată a fi un criteriu pertinent, cu atât mai mult cu cât, în situații particulare, el este omis chiar în relația cu verbe aflate la moduri predicative. În cazul în care verbul la mod nepredicativ are totuşi subiect, diferit de cel al verbului regent, acesta poate fi considerat o modalitate de determinare a persoanei şi a numărului[14]. De asemenea, inexistența desinențelor de persoană şi de număr nu mai reprezintă pentru lucrările contemporane de gramatică un argument suficient în sprijinul nepredicativității, căci lipsit de desinențe este şi conjunctivul perfect[15], unanim încadrat între modurile predicative[16]. În felul acesta, unii lingvişti fac concesii substanțiale modurilor nepersonale, legat de capacitatea lor de a constitui, în situații speciale, predicatul unei propoziții.

Deşi susține că structurile cu gerunziu sunt **propoziții gerunziale**, Matilda Caragiu[17] tratează rar gerunziul drept predicat[18], eventual drept **predicat-atribut**: gerunziul, fiind o formă verbală, nu poate să exprime numai calitatea, el exprimă totodată şi un proces pe care-l desfăşoară subiectul; de aceea gerunziul este considerat a fi apt să îndeplinească în aceste construcții funcția unui **predicat-atribut**, el situându-se la intersecția dintre predicat şi atribut[19]. În locul unor formulări categorice, menite să atribuie, fără nuanțări, capacitatea de predicativizare gerunziului, lingvista preferă aserțiuni prudente, în enunțuri de tipul următor: „să funcționeze ca predicat (secundar) al unei propoziții «independente», coordonată cu propoziția corelată”[20] ori „Propozițiile cu predicat exprimat prin gerunziu ar putea fi numite **principale insuficiente**, **de un tip deosebit**”[21], „o **sintagmă semipredicativă**, pentru gerunziul cu subiect neexprimat”[22].

---

[11] Subiectul verbului aflat la infinitiv, gerunziu sau participiu din „construcțiile absolute”, considerate nepredicative, ar putea fi denumit, după I. Diaconescu [DIACONESCU 1989, p. 95-96], **subiect secundar**, pentru a-l distinge de subiectul verbului-predicat, care este un **subiect principal**.

[12] *Cf.* DSL. Considerând neoperantă această limitare, Ecaterina Teodorescu [TEODORESCU 1979, p. 234] propune abandonarea sa: „Indiferent însă de faptul că subiectul este sau nu diferit, exprimat sau neexprimat, dar implicat, organizarea fiind de acelaşi tip, anume propozițional, construcțiile trebuie incluse în aceeaşi categorie, deosebirea dintre un tip şi altul urmând a fi făcută prin determinanții: *absolută* / *nonabsolută*.”.

[13] DIACONESCU 1983, p. 6.

[14] DIACONESCU 1968, p. 113 – cu referire la infinitiv.

[15] Matilda Caragiu-Marioțeanu [CARAGIU-MARIOȚEANU 1962, p. 40] respinge împărțirea modurilor în „personale” / „nepersonale”, precum şi termenii ce denumesc aceste clase, deoarece modurile „personale” nu au numai morfeme de persoană, ci şi de număr, de timp, de mod, după cum există şi moduri „personale” care sunt lipsite de morfem de persoană.

[16] MERLAN 2001, p. 57.

[17] CARAGIU 1957, p. 72.

[18] *Idem*, p. 70: **gerunziul-predicat**, p. 72: **gerunziul-predicat verbal**.

[19] *Idem*, p. 86 (*Împresurați de femei **bocind** şi copii scheletici*).

[20] *Idem*, p. 88.

[21] *Idem*, p. 80. În gramatica rusă acest gerunziu e considerat un fel de predicat secundar.

[22] După A. A. Sahmatov – *apud* CARAGIU 1957, p. 71. În CARAGIU-MARIOȚEANU 1962, p. 41, 42 gerunziul apare ca mod predicativ pe lângă celelalte moduri, infinitivul scurt şi participiul: „Ele funcționează ca predicate în propoziții” [p. 42]. Supinul nu figurează în acest inventar pentru că lingvista îl exclude din rândul modurilor: „nu există

BDD-A23816 © 2005 Editura Universității „Petru Maior”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 07:11:14 UTC)

Acest tip de fraze, după D. D. Draşoveanu[23], „ar putea fi rezumate printr-un derivat cu prefixul **pro-** ”, nu tocmai eufonic, cum mărturiseşte autorul, **propredicat** (după modelul **pronume**). Chiar modurile nepredicative, când verbul are subiect exprimat sau subînțeles, sunt **nepersonale**, **nepredicative**, dar **propredicative**. Dacă propunerea aceasta este dusă până la capăt, transformatumul este, la rândul său, o **propropoziție**.

I. Diaconescu[24] distinge:

(1) gerunziul dependent, folosit ca bază a funcțiilor de determinare (adică: subiect, atribut, complement).

(2) gerunziul semidependent, gerunziu care poate apărea numai ca predicat al unei propoziții coordonate copulativ, rezultate prin expansiunea predicativă a gerunziului (*L-am ascultat cu atenție **şi i-AM APRECIAT eleganța stilului** >L-am ascultat cu atenție, **APRECIINDU-i eleganța stilului***). În această poziție sintactică, gerunziul poate fi definit ca **predicat secundar**[25] sau ca **predicat semidependent**[26].

Numele predicativ din cadrul construcțiilor cu verb copulativ la mod nepersonal este numit:

(1) partea nominală sau **complinire nominală** de către Olga Tunsoiu[27]. Aceasta reprezintă complinirea semantică a verbului instrument gramatical, nefiind un nume care predicativizează împreună cu copula. Construcțiile cu structura verb copulativ la mod nepersonal + complinirea sa nominală formează o categorie lexico-gramaticală precis constituită, fiind analizabile ca o singură parte de propoziție.

(2) constituent cvasipropozițional de către I. N. Bîtea[28]. Dacă verbul principal, explicit sau subînțeles, pe care îl conține nu s-ar afla la un mod nepredicativ, constituentul ar fi o propoziție în structura de suprafață.

(3) nume predicativ secundar[29] de către Şt. Găitănaru[30] (***Fiind BOLNAVĂ**, n-a mai venit*).

Pentru C. Dimitriu[31] „gerunziul-verb al verbelor noționale predicative îndeplineşte, la fel cu indicativul, conjunctivul etc. funcția sintactică de predicat verbal (simplu)”, în timp ce „Gerunziul-

---

«supin» în limba română, deci termenul respectiv trebuie scos din gramatica limbii române. Există substantive provenite din participii care au sens activ, pasiv sau neutru. Acestea din urmă sunt aşa-zisele supine româneşti.” [*ibidem*].

[23] DRAŞOVEANU 1988, p. 37-38.

[24] DIACONESCU 1995, p. 180.

[25] Termenul **predicat secundar** apare şi la RĂDULESCU 1957, p. 127, DIACONESCU 1989, p. 26 şi HAZY 1997, p. 88, care citează o afirmație din COLBERT – SAVIN 1964, p. 340 – „În germană gerunziul românesc este «predicat secundar» şi se redă printr-o propoziție principală” (*Zise el **scoțându-mă** repede*).

[26] Pentru **predicat dependent** şi termeni echivalenți vezi şi HAZY 1971, p. 113: **predicat dependent** (**de gradul II**); HAZY 1997, p. 87: **predicat condiționat**; DIMITRIU 1982, p. 187; DRAŞOVEANU 1968, p. 22: **predicat "guvernat"** (totdeauna de prezența unui verb în poziție predicativă), DRAŞOVEANU 1988, p. 38.

[27] TUNSOIU 1967, p. 149, 161, 163.

[28] BÎTEA 1985, p. 116.

[29] În virtutea aceloraşi considerente, autorul vorbeşte de **subordonata predicativă secundară**.

[30] GĂITĂNARU 1999, p. 14.

[31] DIMITRIU 1999, p. 599. În DIMITRIU 2002, p. 1292, lingvistul nu mai face referiri la gerunziu pentru că, pur şi simplu, consideră acest mod predicativ.

BDD-A23816 © 2005 Editura Universității „Petru Maior”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 07:11:14 UTC)

verb al verbelor noționale nepredicative[32] nu reprezintă singur predicatul, ci intră în structura unui predicat verbal simplu (*Gândirilor **dând** viață, suferințele întuneci*), a unui predicat verbal compus (*Ion, **NEPUTÂND cumpăra** cartea, a împrumutat*-o), a unui predicat nominal (***FIIND băiet** păduri cutreieram*), sau a unui predicat nominal compus (*Ion are dreptul să aleagă, **PUTÂND deveni şef***).

§ 3. Considerând că absența mijloacelor de natură morfologică pentru exprimarea categoriei persoanei şi a numărului, aşa cum se procedează în gramatica clasică, este lipsită de pertinență în validarea modurilor nepredicative drept predicative, şi acceptând realizarea analogică a predicativității, adică prin intermediul adverbului şi a interjecției[33], I. Diaconescu admite valoarea predicativă a infinitivului, a supinului şi a participiului în funcție de poziția sintactică a verbului în structura propoziției al cărei nucleu predicativ îl reprezintă. Adică verbul la un mod nepersonal este predicat:

(1) într-o propoziție independentă (***A se face** liniște* – infinitiv; ***De văzut** şi paginile următoare* – supin; ***Plecat** după marfă* – participiu).

(2) într-o propoziție regentă (***A se reține** că toți au fost de acord* – infinitiv; ***De notat** că nimeni nu a lipsit* – supin).

---

[32] Verbele care nu pot forma singure o comunicare, din punct de vedere semantic.

[33] Aceasta, la lingviştii care admit existența predicatului adverbial, respectiv a celui interjecțional – *cf. GRAMATICA ACADEMIEI* 1966, II, p. 97. Se înțelege că, în privința acceptării sau a neacceptării funcției predicative a adverbelor şi a locuțiunilor adverbiale de atitudine (certitudine, îndoială, probabilitate), urmate sau nu de conjuncția *că*, părerile specialiştilor sunt împărțite: **(1)** unii lingviști [GUȚU ROMALO 1973, p. 143] admit predicatul adverbial, indiferent dacă adverbele avute în vedere sunt sau nu urmate de *că* (***Sigur** / **Sigur că** nu are nimic de spus*); **(2)** alții neagă predicatul adverbial, indiferent de faptul că adverbele în atenție sunt sau nu urmate de *că* [TEODORESCU 1972, p. 99-l00]. Categoria predicatului adverbial este negată şi de către G. G. Neamțu [NEAMȚU 1977, p. 32, NEAMȚU 1986, p. 32]: „Un predicat adverbial, deci apersonal nu există, aşa-numitele **adverbe predicative** fiind de fapt adverbe propoziționale"; Sunt considerate nu **predicative**, ci **propoziționale**, adică având valoare de propoziții (neanalizabile), asemenea altor adverbe (*nu*, *da*, *ba da* etc.); calitatea de a fi regente ale unor subiective nu constituie un impediment în interpretarea caracterului lor ca propozițional, căci şi alte adverbe propoziționale (*nu*, *da*, *ba da* etc.) se află în aceeaşi situație (*– Ai fost ieri la meci ? – **Da**, că altfel s-ar fi supărat colegii*). Oscilații de interpretare pot să apară chiar la acelaşi lingvist. Astfel, deşi inițial, deşi inițial, considerase „discutabilă" interpretarea adverbelor din această categorie drept predicate [STATI 1967, p. 77-78], Sorin Stati admite ulterior [STATI 1972, p. 122-123] că anumite adverbe (**adverbe predicative**) se pot utiliza cu funcție de predicat, verbal sau nominal.

Întocmai ca la predicatul adverbial, nici în privința celui adjectival lingviştii români nu au reuşit să convină asupra unui punct de vedere unitar, trei direcții de interpretare putând fi astfel identificate: **(1)** prima acceptă că limba română dispune de posibilitatea de a construi predicate [ŞERBAN 1964, p. 72, 92, ŞERBAN 1970, p. 92, 113; GUȚU ROMALO 1973, p. 131; HODIŞ 1973, p. 42; NEAMȚU 1977, p. 32; IORDAN – ROBU 1978, p. 589, 599-601; DTL 1998; DIMITRIU 1982, p. 189-194; AVRAM 1997, p. 331; CONSTANTINESCU-DOBRIDOR 1998, p. 40 *sqq.* ; PANĂ DINDELEGAN 1994, p. 20; DIACONESCU 1995, p. 134; PETRINA 1996, p. 214; BEJAN 1997, p. 287] sau **interjecție-predicat** [CHIRIAC 1960, p. 66-67; BULGĂR 1968, p. 61; CONSTANTINESCU-DOBRIDOR 1998, p. 466; MERLAN 2001, p. 60; DIMITRIU 2002, p. 1313] cu ajutorul interjecțiilor propriu-zise (*hai* / *haide* / *haidem* / *haideți*, *iaca*, *iată*, *poftim* / *poftiți*, *uite*, *zău* etc.) sau onomatopeice (*bâldâbâc*, *bâr*, *bâz*, *buf*, *huştiuluc*, *pleosc*, *scârț*, *trosc*, *zbârr* etc.); **(2)** a doua respinge categoria predicatului interjecțional, în sensul că se consideră că predicativitatea este generată nu de calitatea morfologică de interjecție, ci de intonație caracteristică a acesteia [DRAŞOVEANU 1991, p. 41, DRAŞOVEANU 1997, p. 195 *sqq.*] – de aceea, D. D. Drașoveanu face distincție între două modalități de predicativitate **unic exprimată**: fie cu ajutorul **(a) predicatului intonațional**, fie cu ajutorul **(a) predicatului desinențial**; **(3)** a treia direcție, opinia formulată de către C. Dimitriu [DIMITRIU 2002, p. 1313, 1324], se plasează între aceste două extreme. Lingvistul acceptă existența predicatului interjecțional doar ca predicatul analogic (datorită asemănărilor de natură semantică cu predicatul tip / prototipul de predicat – ***Hai** şi noi în concediu* = ***Să mergem** şi noi în concediu*; *Uşa **scârț** = Uşa **scârțâie***), întrucât, la fel ca la predicatul adverbial, nici acesta nu dispune de mărcile necesare definirii predicatului, anume subiectul şi relația sintactică de inerență.

Pentru o prezentare mai detaliată a predicatului adverbial şi interjecțional, vezi MLADIN 2003, p. 244-245.

BDD-A23816 © 2005 Editura Universității „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 07:11:14 UTC)

(3) într-o propoziție subordonată introdusă printr-un jonctiv pronominal (*El nu are **CE învăța de la tine*** – infinitiv) sau adverbial (*Nu avem **UNDE pune aceste cărți*** – infinitiv).

Pornind de la acest model de analiză, Aurelia Merlan[34] acceptă predicativitatea tuturor modurilor nepersonale (infinitiv, gerunziu, participiu, supin) în trei situații, respectiv[35]:

(1) în propozițiile independente:

(a) infinitivul cu valoare de imperativ din enunțurile enunțiative imperative (***A nu se apleca** în afară !*; ***A se păstra** în loc uscat !*[36]).

(b) supinul cu valoare de imperativ din enunțurile enunțiative imperative (***De rezolvat** exercițiile acasă !*).

(c) infinitivul cu valoare de conjunctiv din enunțurile interogative retorice (*Cui mă **adresa** ? !*; *Ce **aştepta** de la un asemenea om ? !*; *Cum **supraviețui** unei astfel de lovituri ? !*).

(2) infinitivul din propozițiile infinitivale relative sau interogative indirecte[37] (subiective ori completive directe), dependent de unul din verbele *a avea*, *a fi*, (rar) *a şti*, în structurile introduse printr-un conector subordonator în frază – pronume sau adjectiv pronominal relativ propriu-zis sau relativ-interogativ (*N-are **CINE veni***; *Nu-i **CINE mă ajuta***; *Nu mai ştii **CE inventa***) ori printr-un adverb relativ propriu-zis sau relativ-interogativ (*Să n-avem **DE UNDE te lua** !*; *Nu ştiu **ÎNCOTRO apuca***).

(3) în situația în care subiectul (exprimat sau neexprimat) verbului la mod nepersonal (infinitiv, gerunziu, participiu) diferă de subiectul verbului regent.

(a) infinitivul poate avea subiect propriu în:

---

[34] MERLAN 2001, p. 57-58.

[35] Interpretarea este apropiată de cea propusă cu mai mult timp în urmă de către I. Coteanu [COTEANU 1982, p. 250-251, COTEANU 1990, p. 182], după care se poate vorbi de predicat la modurile nepersonale în următoarele situații:

(1) infinitivul scurt:

(a) când urmează după o formă a verbului *a avea*, în propoziții subordonate cu conectiv pronominal sau adverbial (*N-are **CE zice***; *Am **UNDE merge***).

(b) după *înainte de a*, *până a*, *cu condiția de a* ş. a. , dacă este urmat de un subiect (***Înainte de a spune EL ceva**, tu să nu spui nimic*; ***Până a termina TU treaba**, el se întoarse*).

Mai logic pare însă să considerăm prepoziția *a* formant modal, marcă a infinitivului, aşa cum procedează I. Diaconescu [DIACONESCU 1968, p. 115].

(2) gerunziul – numai când subiectul său este prezent în propoziție (***DEZBATERILE sfârşindu-se**, s-a trecut la vot*).

(3) participiul – numai în construcții eliptice (***Părăsită de toți**, cățelul începu să latre = Fiind părăsită...*).

[36] I. Iordan şi Vl. Robu [IORDAN – ROBU 1978, p. 590, 591] admiseseră, în construcții rare şi livreşti, după modele franțuzeşti, existența unui predicat verbal realizat prin verb la modul infinitiv cu valoare de imperativ (***A se agita** bine înainte de întrebuințare*).

[37] În *Gramatica Academiei* [*GRAMATICA ACADEMIEI* 1966, II, p. 83], aceste structuri sunt considerate „construcții infinitivale relative", având funcție de subiect dezvoltat sau de complement direct dezvoltat. Tot ca unități sintactice la nivel intrapropozițional sunt tratate şi de către D. Irimia [IRIMIA 1997, p. 389, 412 – subiect dezvoltat realizat prin construcții infinitivale relative].

O întrebuințare similară propune I. Diaconescu [DIACONESCU 1967, p. 143-149 şi DIACONESCU 1989, p. 95], care, fără a scoate infinitivul din rândul modurilor nepredicative, este de părere că, în situațiile în care verbul la infinitiv este ocurent în „construcții" introduse prin pronume, adjectiv sau adverb relativ – pe care le consideră „propoziții subordonate relative infinitivale" – , acesta îndeplineşte funcția de predicat.

După K. Sandfeld şi H. Olsen [SANDFELD – OLSEN 1936, p. 254], infinitivul are valoare predicativă în propozițiile relative subordonate verbelor *a avea*, *a fi*, *a şti*, fiind întrebuințat în locul unui mod personal.

BDD-A23816 © 2005 Editura Universității „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 07:11:14 UTC)

(a_1) propoziții infinitivale subiective (*Se cuvine **a pleca EL acasă***).

(a_2) propoziții infinitivale atributive (*Dorința de **a i se întoarce FIUL** i s-a împlinit*).

(a_3) propoziții infinitivale completive (*Speram **a fi ION la telefon***).

(a_4) propoziții infinitivale circumstanțiale (*Vom face totul **pentru a pleca MARIA***).

(b) gerunziul poate avea subiect propriu, în[38]:

(b_1) propoziții gerunziale subiective (*El nu înțelegea că **hotărându-se plecarea EI acasă** însemna că trebuia să li se facă lor pe plac*).

(b_2) propoziții gerunziale completive (*Iar **CĂRĂRILE vieții fiind grele şi înguste**, / Ei încearcă să le treacă prin protecție de fuste*; *Eu aud **bătând PLOAIA în geam***).

(b_3) propoziții gerunziale circumstanțiale (***Venind EL acasă**, mă voi apuca mai serios de lucru*).

(c) participiul poate avea subiect propriu în propoziții participiale circumstanțiale (***Odată VERDICTUL pronunțat**, voi putea răsufla uşurat*; ***Odată întors EL acasă**, mă voi apuca de lucru*).

Dacă însă se operează cu opoziția **predicație** (trăsătură distinctivă a enunțului, facultatea de a comunica, având drept indici intonația şi / sau verbul finit – din perspectivă logico-semantică) *vs.* **predicativitate** (însuşirea unui cuvânt de a putea asuma funcția de predicat – din perspectivă gramaticală)[39], aşa cum propune Ecaterina Teodorescu[40], trebuie să se considere că „nu orice verb care poartă mărcile predicativității este şi indice de predicație, ci numai verbul finit (sau echivalentul său funcțional) neintegrat în câmpul sintactic al unui alt cuvânt, întrucât numai el satisface condiția indicelui de predicație". Cu alte cuvinte, verbul finit integrat[41], deşi satisface, în cadrul structurii la baza căreia stă, cerința formală şi semantică a predicatului, aşadar e marcat cu indicii predicativității şi exprimă o acțiune, o devenire sau o stare a subiectului, nu funcționează totuşi ca un predicat veritabil, deoarece nu asigură decât coeziunea termenilor la baza căreia stă, nu şi capacitatea asertivă a acesteia, fapt pe baza căruia poate fi considerat un **cvasipredicat** sau un **semipredicat**[42].

§ 4. Pentru a decide dacă modurile nepersonale pot sau nu pot avea valoare predicativă se impune o cercetare mai atentă a comportamentului verbal remanent al verbelor aflate în această

[38] Aceste structuri sunt considerate în *Gramatica Academiei* [*GRAMATICA ACADEMIEI* 1966, II, p 83], „construcții gerunziale absolute".

Funcția predicativă a gerunziului cu subiect diferit de cel al verbului regent este admisă de către Ştefan Hazy [HAZY 1971, p. 109-119].

[39] Pentru explicarea detaliată a opoziției conceptuale şi terminologice în discuție, vezi TEODORESCU 1985, p. 435-436.

[40] TEODORESCU 1985, p. 439.

[41] **Propoziție integrată** desemnează la Ecaterina Teodorescu propoziția subordonată, care nu poate realiza singură o comunicare completă [vezi TEODORESCU 1982 / 1983, p. 162, TEODORESCU 1985, p. 436]. **Verbul integrat** este, prin urmare, verbul dintr-o astfel de propoziție.

[42] TEODORESCU 1985, p. 438.

BDD-A23816 © 2005 Editura Universității „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 07:11:14 UTC)

postură. Se poate observa că formele non-finite constituie o clasă neomogenă[43] în cadrul căreia verbele păstrează mai multe caracteristici combinatorii specifice verbului decât le sunt recunoscute în mod obişnuit[44]:

(1) regim cazual flexionar (*carte* ***dată ELEVILOR*** – participiu; *gata* ***de dat COPIILOR*** – supin) sau prepoziţional (*studentă* ***interesată DE*** – participiu; *gata* ***de insistat PE*** – supin).

(2) regim conjuncţional (*hotărâtă SĂ* – participiu; *este* ***de dorit SĂ*** – supin).

(3) posibilitatea combinării cu clitice pronominale (*Se face* ***a O căuta*** *de ou* – infinitiv; ***Lăudându-L*** *profesorul, elevul a obţinut note şi mai bune* – gerunziu).

(4) posibilitatea selectării poziţiei de subiect propriu[45].

(5) posibilitatea selectării poziţiei de obiect (*Se poate* ***apuca DE CITIT*** – infinitiv; *Termină* ***de învăţat***; *Pleacă* ***la cules*** – supin).

(6) paradigmă diatezială (*plăcerea* ***de a lăuda*** *pe alţii* / ***de a fi lăudat*** *de alţii* / ***de a se lăuda*** *singur* – infinitiv; ***apărându****-l pe el* / ***fiind apărat*** *de el* / ***apărându-se*** *pe sine* – gerunziu).

Cele arătate până acum, precum şi faptul că unele forme verbale non-finite pot comuta între ele, fiind echivalente din punct de vedere semantic (*Este greu* ***a merge*** – ***de mers***), după cum pot comuta şi cu forme finite (*Este greu* ***a merge*** / ***de mers*** – ***să mergi***), conduc la concluzia că opoziţia **moduri predicative** *vs.* **moduri nepredicative** este insuficient marcată în limba română actuală.

Acest lucru ar face posibilă acceptarea ca predicate şi a verbelor aflate la infinitiv, gerunziu şi supin (participiul având un statut special, din cauza posibilităţii acceptării lui în această poziţie ca predicat nominal cu verbul copulativ, cu formă finită sau non-finită, neexprimat – ***Părăsită de toţi,*** *căţelul începu să latre = Fiind părăsită...* sau *După ce a fost părăsită...*).

Reconsiderarea capacităţii de a forma predicat pe care o au formele verbale non-finite, din această perspectivă, s-ar solda cel puţin cu două consecinţe imediate:

(1) ar face inutilă păstrarea, ca unităţi sintactice, a construcţiilor absolute şi

(2) ar obliga la remanierea modalităţilor de actualizare a constituenţilor sintactici dezvoltaţi.

Evident, dacă se acceptă conceptul de propoziţie integrată, posibilităţile ca verbele cu forme non-finite (la fel cu cele care au forme finite) să dobândească funcţie predicativă se vor restrânge. Acestea vor putea fi considerate predicate numai atunci când apar în propoziţii neintegrate (independente, regente), celelalte urmând să aibă funcţie cvasipredicativă sau semipredicativă.

[43] Şi din cauza istoriei lor sintactice diferite.
[44] Pentru o prezentare succintă dar elocventă a acestor aspecte, vezi DSL, *s. v.* **Infinitiv**, **Gerunziu**, **Participiu**, **Supin**.
[45] Vezi exemplele şi observaţiile de mai sus.

BDD-A23816 © 2005 Editura Universităţii „Petru Maior”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 07:11:14 UTC)

BIBLIOGRAFIE:

AVRAM 1997 – Avram, Mioara, *Gramatica pentru toți*, Ed. Humanitas, Bucureşti, 1997[2] [ed. revăzută şi adăugită]

BEJAN 1997 – Bejan, Dumitru, *Gramatica limbii române. Compendiu*, Ed. Echinox, Cluj, 1997[2]

BÎTEA 1985 – Bîtea, Ioan N. , *Construcții pseudodisjunctive copulative. Prezentare generală*, LR, XXXIV, nr. 2, 1985, p. 113-123

BULGĂR 1968 – Bulgăr, Gh. , *Limba română. Sintaxă şi stilistică*, EDP, Bucureşti, 1968

CARAGIU 1957 – Caragiu, Matilda, *Sintaxa gerunziului românesc*, SG, II, p. 61-89

CARAGIU-MARIOȚEANU 1962 – Caragiu-Marioțeanu, Matilda, *„Moduri nepersonale”*, SCL, XIII, nr. 1, 1962, p. 29-42

CHIRIAC 1960 – Chiriac, V. , *Interjecțiile ca părți de propoziție*, LLM, nr. 4, 1960, p. 65-67

COLBERT – SAVIN 1964 – Colbert, Bruno şi Emilia Savin, *Participiul prezent german şi gerunziul românesc*, AUB, XIII, 1964, p. 337-347

CONSTANTINESCU-DOBRIDOR 1998 – Constantinescu-Dobridor, Gh. , *Sintaxa limbii române*, EŞ, Bucureşti, 1998[2] [ediție revăzută]

COTEANU 1982 – Coteanu, Ion, *Gramatica de bază a limbii române*, Ed. Albatros, Bucureşti, 1982

DIACONESCU 1967 – Diaconescu, Ion, *Propoziția relativă infinitivală*, AUBŞSF, XVI, 1967, p. 143-148

DIACONESCU 1968 – Diaconescu, Ion, *Observații cu privire la valoarea infinitivului în limba română*, LR, XVII, nr. 2, 1968, p. 111-121

DIACONESCU 1983 – Diaconescu, Ion, *Moduri nepersonale cu valoare predicativă*, LLR, XII, nr. 1, 1983, p. 5-8

DIACONESCU 1989 – Diaconescu, Ion, *Probleme de sintaxă a limbii române actuale. Construcție şi analiză*, EŞE, Bucureşti, 1989

DIACONESCU 1995 – Diaconescu, Ion, *Sintaxa limbii române*, EE, Bucureşti, 1995

DIMITRIU 1982 – Dimitriu, C. , *Gramatica limbii române explicată. Sintaxa*, Ed. Junimea, Iaşi, 1982

DIMITRIU 1999 – Dimitriu, Cornel, *Tratat de gramatică a limbii române. 1. Morfologia*, Institutul European, [Iaşi], 1999

DIMITRIU 2002 – Dimitriu, Corneliu, *Tratat de gramatică a limbii române. 2. Sintaxa*, Institutul European, [Iaşi], 2002

DRAŞOVEANU 1968 – Draşoveanu, D. D. , *Observații asupra cuvintelor relaționale*, CL, XIII, nr. 1, 1968, p. 19-32

DRAŞOVEANU 1988 – Draşoveanu, D. D. , *Propoziții **contrase** şi propoziții **abreviate** (I)*, CL, XXXIII, nr. 1, 1988, p. 35-47

DRAŞOVEANU 1991 – Draşoveanu, D. D. , *Desinențial şi intonațional în definirea şi clasificarea predicatului*, CL, XXXVI, nr. 1-2, 1991, p. 35-45

DRAŞOVEANU 1997 – Draşoveanu, D. D. , *Teze şi antiteze în sintaxa limbii române*, Ed. Clusium, 1997

DRĂGANU 1945 – Drăganu, Nicolae, *Elemente de sintaxă a limbii române*, Institutul de Linguistică română, Bucureşti, 1945

DSL 1997 – Bidu-Vrânceanu, Angela, Cristina Călăraşu, Liliana Ionescu-Ruxăndoiu, Mihaela Mancaş, Gabriela Pană Dindelegan, *Dicționar general de ştiințe. Ştiințe ale limbii*, EŞ, Bucureşti, 1997

DTL 1998 – Constantinescu-Dobridor, Gheorghe, *Dicționar de termeni lingvistici*, Ed. Teora, Bucureşti 1998[2]

GĂITĂNARU 1999 – Găitănaru, Ştefan, *Propoziția subordonată predicativă*, LLR, XXVIII, nr. 3, 1999, p. 12-15

GRAMATICA 1950 – *Gramatica limbii române. Manual unic pentru clasele medii VIII-XI*, ESLŞD, [Bucureşti], 1950

BDD-A23816 © 2005 Editura Universității „Petru Maior”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 07:11:14 UTC)

GRAMATICA ACADEMIEI 1966, I – Academia Republicii Socialiste România, *Gramatica limbii române*, vol. al II-lea, EARSR, Bucureşti, 1966[2] [ed. revăzută şi adăugită]

GRAMATICA ACADEMIEI 1966, II – Academia Republicii Socialiste România, *Gramatica limbii române*, vol. al II-lea, EARSR, Bucureşti, 1966[2] [ed. revăzută şi adăugită]

GUŢU ROMALO 1973 – Guţu Romalo, Valeria, *Sintaxa limbii române. Probleme şi interpretări*, EDP, Bucureşti, 1973

HAZY 1971 – Hazy, Ştefan, *Gerunziul – predicat „dependent"*, StUBB, XV, Series Philologia, Fasciculus 1, 1971, p. 109-119

HAZY 1997 – Hazy, Ştefan, *Predicativitatea: determinare contextuală analitică*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1997

HODIŞ 1973 – Hodiş, Viorel, *Juxtapunerea şi aderenţa*, Lucr. Şt. Oradea, Seria Lingvistică, vol. VII, 1973, p. 31-47

IORDAN – ROBU 1978 – Iordan, Iorgu, Vladimir Robu, *Limba română contemporană*, EDP, Bucureşti, 1978

IRIMIA 1997 – Irimia, Dumitru, *Gramatica limbii române*, Ed. Polirom, Iaşi, 1997

MERLAN 2001 – Merlan, Aurelia, *Sintaxa limbii române. Relaţii sintactice şi conectori*, Ed. Universităţii „Alexandru Ioan Cuza", Iaşi, 2001

MLADIN 2003 – Mladin, Constantin-Ioan, *Probleme ale terminologiei sintactice moderne în româna contemporană*, Ed. Æternitas, Alba Iulia, 2003

MLADIN 2004 – Mladin, Constantin-Ioan, *Termeni operaţionali în sintaxa românească modernă:* ***simplu, compus, multiplu, plurimembru, complex, dezvoltat****...*, în *Lucrările Ştiinţifice ale Simpozionului Internaţional Multidisciplinar* ***„Universitaria ROPET 2004"***, Universitatea din Petroşani, 15-16 octombrie 2004, Ed. Universitas, Petroşani, [2004], p. 49-54

NEAMŢU 1977 – Neamţ[u], Gavril, *„Predicatul nominal" şi determinanţii săi. Probleme de teorie şi analiză*, Cluj-Napoca, 1977, [TD]

NEAMŢU 1986 – Neamţu, G. G. , *Predicatul în limba română. O reconsiderare a predicatului nominal*, EŞE, Bucureşti, 1986

PANĂ DINDELEGAN 1994 – Pană Dindelegan, Gabriela, *Teorie şi analiză gramaticală*, Ed. Coresi, 1994[2]

PETRINA 1996 – Petrina, Elena, *Limba română. Teorie şi aplicaţii – cu o culegere de exerciţii şi modele de rezolvare*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1996

PUŞCARIU 1897 – Puşcariu, Sextil, *Limba maternă. Curs metodic de gramatică românească pentru Institutele pedagogice şi şcolile poporale române*, 1897

RĂDULESCU 1957 – Rădulescu, Maria, *Numele predicativ circumstanţial*, SG, II, p. 121-129

SANDFELD – OLSEN 1936, Sandfeld, Kr. , Hedvig Olsen, *Syntaxe roumaine, I. Emploi des mots à flexion*, Paris, 1936

STATI 1967 – Stati, Sorin, *Teorie şi metodă în sintaxă*, EARSR, Bucureşti, 1967

STATI 1972 – Stati, Sorin, *Elemente de analiză sintactică*, EDP, Bucureşti, 1972

ŞERBAN 1964 – Şerban, V. , *Curs practic de sintaxă a limbii române*, EDP, Bucureşti, 1964

ŞERBAN 1970 – Şerban, V. , *Sintaxa limbii române. Curs practic*, EDP, Bucureşti, 1970[2] [ed. revizuită şi completată]

TEODORESCU 1972 – Teodorescu, Ecaterina, *Propoziţia subiectivă*, EŞ, Bucureşti, 1972

TEODORESCU 1979 – Teodorescu, Ecaterina, *Sunt propoziţiile subordonate propoziţii autentice ?*, LR, XXVIII, nr. 3, 1979, p. 231-236

TEODORESCU 1982 / 1983 – Teodorescu, Ecaterina, *Unităţile sintactice (Clasificare, modalităţi de realizare)*, AUI, XXVIII / XXIX, 1982 / 1983, p. 161-164

TEODORESCU 1985 – Teodorescu, Ecaterina, *Predicaţie, predicativitate*, LR, XXXIV, nr. 5, 1985, p. 435-440

BDD-A23816 © 2005 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 07:11:14 UTC)

TIKTIN 1945 – Tiktin, H. , *Gramatica română. Etimologia şi sintaxa*, Ed. Tempo, Bucureşti, 1945[3] [ed. revăzută de I. A. Candrea]

TRANCU-IAŞI – DINU 1938 – Trancu-Iaşi, Grigore şi Const. Dinu, *Limba si literatura românească. Manual pentru clasa III a gimnaziilor şi liceelor comerciale de băieți şi fete*, Ed. Cugetarea, Bucureşti, 1938

TUNSOIU 1967 – Tunsoiu, Olga, *Verbe copulative la mod nepersonal. Note sintactice*, AUBŞSF, XVI, 1967, p. 149-164

BDD-A23816 © 2005 Editura Universităţii „Petru Maior”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 07:11:14 UTC)